

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
Φορμίωνος 83, Καισαριανή, τ.κ. 161 21. Τηλ. 210-7224123 fax.: 210-7223584
(Internet) [http: //www.imkby.gr](http://www.imkby.gr) - (e-mail) info@imkby.gr

Άριθμ. Πρωτ. Φ.1/3/302 Έν Καισαριανῇ τῇ 18ῃ Ἰουνίου 2024

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 293η

Θέμα : «Πνεῦμα Κυρίου»

Πρός

τούς Πανοσι(ολογι)ωτάτους καί Αἰδεσιμ(ολογι)ωτάτους Πρεσβυτέρους
τούς Ἱεροκήρυκες καί τούς Ἐφημερίους
τούς Ἱερολογιωτάτους Διακόνους
καί τίς Ὀσιώτατες Μοναχές
τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας.

Ἀγαπητοί Πατέρες καί Ἀδελφοί

Χαίρετε ἐν Κυρίῳ

Τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ δέν μπορεῖ νά διαχωριστεῖ ἀπό τόν Πατέρα καί τόν Υἱό. Ἀποκαλύπτεται μαζί μέ αὐτούς ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ, ἀλλά ἔχει τό δικό του τρόπο νά ἀποκαλύπτεται, ὅπως ἔχει καί τό δικό του πρόσωπο. Ὁ Υἱός, μέ μιά ἀνθρώπινη φύση ὅμοια μέ τή δική μας, μᾶς ἀποκαλύπτει ποιός εἶναι ὁ ἴδιος καί ταυτόχρονα ποιός εἶναι ἐκεῖνος τόν ὁποῖον δέν παύει νά ἀτενίζει: ὁ Πατέρας. Μποροῦμε νά σκιαγραφήσουμε τά χαρακτηριστικά τοῦ Πατέρα καί τοῦ Υἱοῦ, ἀλλά τό Πνεῦμα δέν ἔχει ὄψη, οὔτε καί ὄνομα κατάλληλο νά φανερώσει μιά μορφή ἀνθρώπινη. Σέ ὅλες τίς γλῶσσες, τό ὄνομά του (ἐβρ. ruah (ρούαχ), λατ. Spiritus (σπίριτους) εἶναι ἓνα οὐσιαστικό, παρμένο ἀπό τά φυσικά φαινόμενα τοῦ ἀνέμου καί τῆς ἀναπνοῆς, κατά τέτοιο τρόπο ὥστε τό ἴδιο κείμενο: *«ἐξαποστελεῖς τὸ πνεῦμα σου, καί κτισθήσονται, καί ἀνακαινεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς»*¹ νά μπορεῖ μέ τήν ἴδια ἀκρίβεια νά ζωντανέψει τήν κοσμική εἰκόνα τῆς θείας πνοῆς πού ὁ ρυθμός της κανονίζει τήν ἐναλλαγή τῶν ἐποχῶν, ἀλλά καί τή διάχυση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πού ζωογονεῖ τίς καρδιές.

Εἶναι ἀδύνατο νά πάρει κανείς στήν κατοχή του τό Πνεῦμα: *«τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις»*, ἀναγνωρίζεις τό πέρασμά του ἀπό κάποια ἵχνη συχνά ὀλοφάνερα, ἀλλά δέν μπορεῖς νά ξέρεις *«πόθεν ἔρχεται καί ποῦ ὑπάγει»*². Ἐνεργεῖ πάντα μέσω ἄλλου προσώπου, κυριεύοντας καί

¹ Ψαλμοῦ 103,30.

² Ἰωάννου 3,8.

μεταμορφώνοντας αυτό. Χωρίς άμφιβολία, έχει καταπληκτικές εκδηλώσεις που «*ἀνακαινίζουν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς*»³ ἢ ἐνέργειά του ὅμως ξεκινᾶ πάντα ἀπὸ μέσα καὶ ἀπὸ μέσα τὸ γνωρίζει κανείς: «*ὕμεῖς δὲ γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει*»⁴. Τὰ μεγάλα σύμβολα τοῦ Πνεύματος, τὸ νερό, ἡ φωτιά, ὁ ἀέρας καὶ ὁ ἄνεμος, ἀνήκουν στὸν κόσμος τῆς φύσεως καὶ δὲν ἔχουν συγκεκριμένη μορφή. Βασικά ἐκδηλώνουν τὴν εἰσβολή μιᾶς παρουσίας, μιᾶ ἀκατανίκητη ἐξάπλωση καὶ πάντα σέ βάθος. Τὸ Πνεῦμα ὅμως δὲν εἶναι οὔτε λιγότερο οὔτε περισσότερο μυστηριῶδες ἀπὸ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱό, ἀλλὰ μᾶς ὑπενθυμίζει πιὸ ἐπιτακτικά ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι τὸ Μυστήριο, μᾶς ἐμποδίζει νὰ ξεχάσουμε ὅτι «*Πνεῦμα ὁ Θεὸς*»⁵, καὶ ὅτι ὁ «*Κύριος τὸ Πνεῦμά ἐστιν*»⁶.

Α . Παλαιά Διαθήκη

Στὴν Παλαιά Διαθήκη τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ δὲν ἔχει ἀκόμα ἀποκαλυφθεῖ ὡς πρόσωπο, ἀλλὰ ὡς θεία δύναμη που μεταμορφώνει τίς ἀνθρώπινες προσωπικότητες, ὥστε νὰ γίνουν ἱκανές γιὰ ἐξαιρετικές πράξεις. Οἱ πράξεις αὐτές ἔχουν πάντα σκοπὸ νὰ ἐδραιώσουν τὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ στὴν κλήση του, νὰ τὸν καταστήσουν ὑπηρέτη καὶ συνεργάτη τοῦ πανάγιου Θεοῦ. Τὸ Πνεῦμα, ἀφοῦ ἀπὸ τὸ Θεό ἔρχεται καὶ πρὸς αὐτόν κατευθύνει, εἶναι Πνεῦμα ἅγιο. Ἀφοῦ ἔρχεται ἀπὸ τὸ Θεό τοῦ Ἰσραήλ καὶ ἀφιερώνει τὸν Ἰσραήλ στὸ Θεό τῆς Διαθήκης, εἶναι Πνεῦμα που ἁγιάζει. Ἡ ἐνέργεια αὐτὴ καὶ αὐτὴ ἡ ἀποκάλυψη κατευθύνονται ἰδιαίτερα :

α . πρὸς τὴ μεσσιανικὴ μορφή τῆς σωτηρίας,

β . πρὸς τὴν προφητικὴ μορφή τοῦ λόγου καὶ τῆς μαρτυρίας καὶ

³ Ψαλμοῦ 103,30.

⁴ Ἰωάννου 14,17.

⁵ Ἰωάννου 4,24.

⁶ Β' Κορινθίους 3,17.

ὧς . πρὸς τὴ θυσιαστικὴ μορφή τῆς διακονίας καὶ τῆς καθιερώσεως. Σύμφωνα μέ αὐτές τίς τρεῖς κατευθύνσεις, ὁλόκληρος ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ καλεῖται νά λάβει τό Πνεῦμα.

I. ΠΝΕΥΜΑ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΙΑ

1. Οἱ Κριτές.

Οἱ Κριτές τοῦ Ἰσραὴλ εἶναι δημιουργήματα τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ. Ὁ Σαμψών, ὁ Γεδεών, ὁ Σαούλ, ἀπλά παιδιά χωρικῶν, χωρίς νά τό περιμένουν καί χωρίς τίποτε νά τούς προδιαθέτει ὁ αὐτό, χωρίς νά μποροῦν ν' ἀντισταθοῦν, ἀλλάζουν ἀπότομα καί ὁλοκληρωτικά, ὅχι μόνο γίνονται ἱκανοί γιά ἐξαιρετικές πράξεις θάρρους ἢ δυνάμεως, ἀλλά ἀποκτοῦν μιά νέα προσωπικότητα, μποροῦν νά ἀνταποκριθοῦν σέ ἓνα ρόλο καί νά ἐκπληρώσουν μιά ἀποστολή: νά ἀπελευθερώσουν τό λαό τους. Μέ τά χέρια καί μέ τό πνεῦμα τους, τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ προεκτείνει τήν ἐποποιία τῆς Ἑξόδου καί τῆς ἐρήμου, ἐξασφαλίζει τήν ἐνότητα καί τή σωτηρία τοῦ Ἰσραὴλ, καί βρίσκεται ἔτσι στίς ρίζες τοῦ ἁγίου λαοῦ. Ἡ δράση του εἶναι ἤδη ἐσωτερική, ἂν καί ἀκόμα ἐκφράζεται μέ εἰκόνες, πού ὑπογραμμίζουν τό γεγονός ὅτι τό Πνεῦμα συναρπάζει ξαφνικά καί παράδοξα: τό Πνεῦμα «ἐγένετο» στόν Γοθονιήλ ἢ στόν Ἰεφθάε⁷, «ἤλατο» σάν ἀρπακτικό πάνω στή λεία του⁸ «ἐνδυναμώνει» ὅπως μιά πανοπλία⁹.

2. Οἱ βασιλεῖς.

⁷ Κριτῶν 3,10. 11,29.

⁸ Κριτῶν 14,6· Α' Βασιλειῶν 11,6.

⁹ Κριτῶν 6,34.

Οἱ Κριτές εἶναι προσωρινοί μόνο ἐλευθερωτές, καί τό Πνεῦμα τούς ἐγκαταλείπει ὅταν ὀλοκληρώνεται ἡ ἀποστολή τους. Ἔχουν γιά διαδόχους τούς βασιλεῖς, πού εἶναι ἐπιφορτισμένοι μέ ἕνα μόνιμο λειτούργημα. Ἡ τελετή τοῦ χρίσματος πού τούς καθιερώνει, ἐκφράζει τήν ἀνεξίτηλη σφραγίδα τοῦ Πνεύματος καί τούς περιβάλλει μέ ἱερή μεγαλοπρέπεια¹⁰.

3. Ὁ Μεσσίας.

Ἡ τελετή τοῦ χρίσματος δέν ἀρκεῖ γιά νά κάνει τούς βασιλεῖς πιστούς ὑπηρέτες τοῦ Θεοῦ, ἱκανούς νά ἐξασφαλίσουν στόν Ἰσραήλ τή σωτηρία, τή δικαιοσύνη καί τήν εἰρήνη. Γιά νά ἐκπληρώσουν αὐτό τό ρόλο, χρειάζεται πιά διεισδυτική δράση τοῦ Πνεύματος: τό ἄμεσο χρίσμα τοῦ Θεοῦ πού θά χαρακτηρίσει τό Μεσσία. Τό Πνεῦμα ὅχι μόνο θά κατέβει πάνω του, ἀλλά καί θ' ἀναπαυθεῖ ὁ αὐτόν¹¹ στό πρόσωπό του θά κάνει νά λάμψουν ὅλες του οἱ δυνάμεις, «σοφία τε καί σύνεσις», ὅπως στό Βεσελεήλ¹² ἢ στό Σολομώντα, «*ἡ συμβουλή καί ἡ δύναμις*» ὅπως στό Δαβίδ, «*ἡ γνώσις καί ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ*», ἰδανικό τῶν μεγάλων θρησκευόμενων ψυχῶν τοῦ Ἰσραήλ. Οἱ δωρεές αὐτές θά δημιουργήσουν, γιά τή χώρα πού κυβερνιέται ἔτσι, μιά ἐποχή εὐτυχίας καί ἀγιότητας¹³.

II. ΠΝΕΥΜΑ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

¹⁰ Α' Βασιλειῶν 10,1· 16,13.

¹¹ Ἡσαΐου 11,2.

¹² Ἐξόδου 35,31.

¹³ Ἡσαΐου 11.9.

1. Οἱ Ναβιῖτες.

Αὐτοί οἱ πρόδρομοι τῶν προφητῶν, ἐπαγγελματίες στή θρησκευτική ἑξαρση, δέν κάνουν τή διάκριση ἀνάμεσα στή θεία ἐνέργεια καί στίς ἀνθρώπινες μεθόδους πού τούς φέρνουν σέ ἑκσταση. Ἀποτελοῦν ὅμως μιά ἀπό τίς ζωντανές δυνάμεις τοῦ Ἰσραήλ, γιατί δίνουν μαρτυρία γιά τή δύναμη τοῦ Θεοῦ. Καί μποροῦσε κανείς ν' ἀναγνωρίσει, μέσα ὁ αὐτή τή δύναμη πού τούς ἔκανε νά μιλοῦν στό ὄνομα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, τήν παρουσία τοῦ Πνεύματός του¹⁴.

2. Οἱ προφῆτες.

Ἄν οἱ μεγάλοι προφῆτες, τουλάχιστον οἱ πιό παλαιοί, δέν ἀναφέρονται στό Πνεῦμα, ἂν προτιμοῦν συχνά ν' ἀποκαλοῦν χέρι τοῦ Θεοῦ τή δύναμη πού τούς κυριεύει¹⁵, δέν εἶναι γιατί δέ σκέπτονται ὅτι κατέχουν τό Πνεῦμα, ἀλλά ἔχουν τήν πεποίθηση ὅτι τό κατέχουν μ' ἓναν ἄλλο τρόπο ἀπό ὅ,τι οἱ Ναβιῖτες, οἱ πρόδρομοί τους. Ἐχοντας ἓνα ἐπάγγελμα καί μιά θέση, μέ πλήρη συνείδηση καί συχνά μέσα σέ μια ἐξέγερση ὅλης τῆς ὑπάρξεώς τους, μιά κυριαρχική δύναμη τούς ἐξαναγκάζει νά μιλήσουν¹⁶. Ὁ λόγος τόν ὁποῖον κηρύττουν προέρχεται ἀπό τούς ἴδιους καί ξέρουν τί τούς στοιχίζει, κι ὅμως δέ γεννήθηκε μέσα τους αὐτός ὁ λόγος, γιατί εἶναι ὁ ἴδιος ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ πού τούς ἀναθέτει τήν ἀποστολή. Ἔτσι διαγράφεται ὁ δεσμός, πού ἐμφανίζεται ἤδη στόν Ἡλία¹⁷ καί πού δέ θά σταματήσει πιά, ἀνάμεσα στό Λόγο τοῦ Θεοῦ καί στό Πνεῦμα του. Τό Πνεῦμα λοιπόν δέν περιορίζεται νά ἀναδείξει ἀπλῶς μιά νέα προσωπικότητα στήν ὑπηρεσία

¹⁴ Ἐξόδου 15,20· Ἀριθμῶν 11,25 ἔξ· Α' Βασιλειῶν 10,6· 3 Βασ 18,22.

¹⁵ Ἡσαΐου 8,11· Ἱερεμίου 1,9· 15,17· Ἰεζεκιήλ 3,14.

¹⁶ Ἀμώς 3,8· 7,14 ἔξ· Ἱερεμίου 20,7 ἔξ.

¹⁷ Ἰ Βασιλειῶν 19,12 ἔξ.

τοῦ ἔργου του, ἀλλά τήν εἰσάγει στό νόημα καί στό μυστικό τοῦ ἔργου αὐτοῦ. Τό Πνεῦμα δέν εἶναι πιά μόνο «*σύνεσις καί δύναμις*», ἀλλά «*γνώσις τοῦ Θεοῦ*» καί τῶν ὁδῶν του¹⁸.

Ἐνῶ τό Πνεῦμα καθιστᾷ τούς προφῆτες ἐπιδεκτικούς τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, μέχρι τοῦ σημείου νά τούς ἀποκαλύπτει τή θεϊκή δόξα¹⁹ τούς κάνει παράλληλα νά σταθοῦν «*ἐπὶ πόδας αὐτῶν*»²⁰ γιά νά μιλήσουν στό λαό²¹ καί νά τοῦ ἀναγγείλουν τήν κρίση πού ἔρχεται. Μ' αὐτό τόν τρόπο τό Πνεῦμα τούς κάνει μάρτυρες, μ' αὐτό τόν τρόπο τό ἴδιο τό Πνεῦμα δίνει μαρτυρία γιά τό Θεό²².

III. ΠΝΕΥΜΑ ΚΑΙ ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ. Ο ΔΟΥΛΟΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

Ἡ συνταύτιση τοῦ μεσσιανικοῦ καί ἐλευθερωτικοῦ ρόλου τοῦ Πνεύματος καί τοῦ προφητικοῦ του ρόλου ὡς ἀγγελιαφόρου τοῦ Λόγου καί τῆς κρίσεως, πού ἐκδηλώνεται ἤδη στό Μεσσία τῶν προφητειῶν τοῦ Ἡσαΐα, ἐπαληθεύεται πλήρως στό Δοῦλο τοῦ Κυρίου. Ἐπειδή ὁ Θεός «*ἔδωκε τὸ πνεῦμα του ἐπ' αὐτόν*», ὁ Δοῦλος «*κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἐξοίσει*»²³. Ὁ προφήτης κηρύσσει τή δικαιοσύνη, ἀλλά ὁ βασιλιάς τή θεμελιώνει. Καί ὁ Δοῦλος, «*ἀπὸ τοῦ πόνου τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, δικαιώσει δίκαιον εὖ δουλεύοντα πολλοῖς*»²⁴ δηλ. θά τούς ἀποκαταστήσει στή δικαιοσύνη, ἡ ἀποστολή του ἔχει λοιπόν κάτι τό βασιλικό. Προφητικά καί μεσσιανικά καθήκοντα συναντῶνται, γιατί ἐκπληρώνονται ἀπὸ τό ἴδιο Πνεῦμα. Ἀφοῦ ἄλλωστε ὁ Δοῦλος εἶναι ἐκεῖνος

¹⁸ Βλ. Ἡσαΐου 11,3.

¹⁹ Ἰεζεκιήλ 3,12· 8,3.

²⁰ Ἰεζεκιήλ 2,1- 3,24.

²¹ Ἰεζεκιήλ 11,15.

²² Νεεμίου 9,30· βλ. Ζαχ. 7,12.

²³ Ἡσαΐου 42,1· βλ. 61,1 ἐξ.

²⁴ Ἡσαΐου 53,11.

τόν ὁποῖον «προσεδέξατο ὁ Θεός»²⁵ καί βρίσκει στό πρόσωπό του τήν ικανοποίηση πού περιμένει ἀπό τίς ὀφειλόμενες σ' αὐτόν θυσίες, ὁλόκληρη ἡ ζωή καί ὁ θάνατος τοῦ Δούλου του εἶναι ἅγια ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καί ἀποτελοῦν ἐξιλέωση γιά τούς ἁμαρτωλούς, σωτηρία τῶν πολλῶν. Τό Ἅγιο Πνεῦμα ἐξαγιαρίζει.

IV. ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΛΑΟ

Ἡ ἐνέργεια τοῦ Πνεύματος στοὺς προφῆτες καί στοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ἴδια προφητική: ἀναγγέλλει τή διάχυσή του πάνω σέ ὅλο τό λαό, ὅμοιο μέ βροχή πού χαρίζει ζωή στή διψασμένη γῆ²⁶ ὅπως ἡ ζωογόνα πνοή πού ἔρχεται νά ζωντανέψει τά ξεραμένα ὅστ᾽²⁷. Αὐτή ἡ διάχυση τοῦ Πνεύματος εἶναι σάν μιά νέα δημιουργία, ἡ ἐπίτευξη τοῦ δικαίου καί τῆς δικαιοσύνης μέσα σέ μιά ἀνανεωμένη χώρα²⁸, ἡ ἐπίτευξη, μέσα στίς μεταμορφωμένες καρδιές, μιᾶς εὐαισθησίας ἐπιδεκτικῆς τῆς φωνῆς τοῦ Θεοῦ, μιᾶς αὐθόρμητης πίστεως στό Λόγο του²⁹ καί στή Διαθήκη του³⁰ ἐπιδεκτικῆς τοῦ νοήματος τῆς ἰκεσίας³¹ καί τοῦ αἴνου³². Ὁ Ἰσραήλ ἀναγεννημένος ἀπό τό Πνεῦμα, θά ἀναγνωρίσει τό Θεό του καί ὁ Θεός θά ξαναβρεῖ τό λαό του: «καὶ οὐκ ἀποστρέψω οὐκέτι τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῶν, ἀνθ' οὗ ἐξέχεα τὸν θυμόν μου ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ»³³.

²⁵ Ἡσαΐου 42,1.

²⁶ Ἡσαΐου 32,15. 44,3. Ἰεζεκιήλ 36,25· Ἰωήλ 3,1 ἐξ.

²⁷ Ἰεζεκιήλ 37.

²⁸ Ἡσαΐου 32,16.

²⁹ Ἡσαΐου 59. 21· Ψλ 142,10.

³⁰ Ἰεζεκιήλ 36,27.

³¹ Ζαχαρίου 12,10.

³² Ψαλμοῦ 50,17.

³³ Ἰεζεκιήλ 39, 29.

Τό ὄραμα αὐτό δέν εἶναι ἀκόμα παρά μιά ἐλπίδα. Στήν Παλαιά Διαθήκη, τό Πνεῦμα δέν μπορεῖ νά παραμείνει, *«οὐπω γάρ ἦν Πνεῦμα»*³⁴. Εἶναι γνωστό βέβαια ὅτι, ἀπό τήν ἀρχή, στήν ἐποχή τῆς Ἑρυθρᾶς θάλασσας καί τῆς νεφέλης, τό Ἅγιο Πνεῦμα ἐνεργοῦσε μέσω τοῦ Μωϋσῆ καί ὁδηγοῦσε τόν Ἰσραήλ στόν τόπο τῆς ἀναπαύσεώς του³⁵. Ἀλλά εἶναι φανερό ἐπίσης ὅτι ὁ λαός εἶναι πάντα ἱκανός *«παροξῦναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον»*³⁶ καί νά παραλύει τή δωρεά, πρέπει ὁ Θεός νά προβεῖ σέ μιά ἀνέλπιστη ἐνέργεια, νά μεσολαβήσει προσωπικά: *«σύ, Κύριε, ὁ πατήρ ἡμῶν... τί ἐπλάνησας ἡμᾶς, Κύριε, ἀπὸ τῆς ὁδοῦ σου... ἐπίστρεψον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ...»*³⁷. Οἱ οὐρανοί ἀνοίγουν, ἓνας Θεός πού εἶναι Πατέρας, ἓνας Θεός πού κατεβαίνει στή γῆ, καρδιές μετανοημένες, αὐτό θά εἶναι πράγματι τό ἔργο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ ὁριστική του φανέρωση ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

V. ΕΠΙΛΟΓΟΣ: ΠΝΕΥΜΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ

Ἀπό τή μιάν ἄκρη στήν ἄλλη τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τό Πνεῦμα καί ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ δέν παύουν νά ἐνεργοῦν μαζί. Ἄν ὁ Μεσσίας μπορεῖ νά τηρήσει τό Λόγο τοῦ Νόμου πού δόθηκε ἀπό τό Θεό στό Μωϋσῆ καί νά πραγματώσει τή δικαιοσύνη, εἶναι γιατί ἔχει τό Πνεῦμα. Ἄν ὁ προφήτης δίνει μαρτυρία γιά τό Λόγο, εἶναι γιατί τόν ἔχει κυριεύσει τό Πνεῦμα. Ἄν ὁ Δουλος μπορεῖ νά φέρει στά ἔθνη τό Λόγο τῆς σωτηρίας, εἶναι γιατί τό Πνεῦμα ἀναπαύεται πάνω του. Ἄν ὁ Ἰσραήλ, θά εἶναι ἱκανός μιά μέρα νά προσκολληθεῖ μέ τήν καρδιά του ὁ αὐτό τό Λόγο, αὐτό θά ὀφείλεται ἀποκλειστικά στό Πνεῦμα. Ἄν καί ἀχώριστες, οἱ δύο δυνάμεις ἔχουν

³⁴ Ἰωάννου 7,39.

³⁵ Ἡσαΐου 63,9-14.

³⁶ Ἡσαΐου 63,10.

³⁷ Ἡσαΐου 63, 15-19.

ωστόσο χαρακτηριστικά πολύ διαφορετικά. Ὁ Λόγος εἰσχωρεῖ ἀπ' ἔξω, ὅπως τό σπαθί γυμνώνει τή σάρκα, τό Πνεῦμα ρέει καί διεισδύει ἀνεπαίσθητα. Ὁ Λόγος ἀκούγεται καί γίνεται γνωστός, τό Πνεῦμα παραμένει ἀόρατο. Ὁ Λόγος εἶναι ἀποκάλυψη, τό Πνεῦμα ἐσωτερική μεταμόρφωση. Ὁ Λόγος ὑψώνεται, ὡς ὑπόσταση, τό Πνεῦμα, κατέρχεται, ἀπλώνεται, κατακλύζει. Αὐτός ὁ καταμερισμός τῶν ρόλων καί ὁ ἀναγκαῖος συνδυασμός τους, ξαναβρίσκονται στήν Καινή Διαθήκη: ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ πού ἐνσαρκώθηκε μέ τήν ἐνέργεια τοῦ Πνεύματος δέν κάνει τίποτε χωρίς τό Πνεῦμα, καί ἡ ὁλοκλήρωση τοῦ ἔργου του εἶναι ἡ δωρεά τοῦ Πνεύματος.

Β . Καινή Διαθήκη

Ι. Το ΠΝΕΥΜΑ ΣΤΟΝ ΙΗΣΟΥ

1. Τό βάπτισμα τοῦ Ἰησοῦ.

Ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής, περιμένοντας τό Μεσσία, περίμενε ταυτόχρονα καί τό Πνεῦμα σέ ὅλη του τή δύναμη. Θά ἐρχόταν νά ἀντικαταστήσει τίς ἀνθρώπινες πράξεις μέ τήν ἀκατανίκητη ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ: *«ἐγὼ μὲν βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν... αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρὶ»*³⁸. Ἀπὸ τὰ παραδοσιακά σύμβολα, ὁ Ἰωάννης διατηρεῖ τό πιό ἀπρόσιτο, τή φλόγα. Ὁ Ἰησοῦς δέν ἀπορρίπτει αὐτό τό κήρυγμα, ἀλλὰ τό συμπληρώνει μ' ἓναν τρόπο πού δημιουργεῖ σύγχυση στὸν Ἰωάννη. Δέχεται τό βάπτισμά του, καί τό Πνεῦμα φανερώνεται πάνω του μέ μιά μορφή πολύ ἀπλή καί συνάμα θεϊκή, συνδυασμένο μέ τό νερό

³⁸ Ματθαίου 3,11.

καί μέ τόν άέρα, στή θέα τοῦ οὐρανοῦ πού άνοίγεται κι άπ' ὅπου κατεβαίνει μιά περιστερά. Τό βάπτισμα στό νερό, πού ὁ Ἰωάννης θεωροῦσε ὅτι εἶχε καταργηθεῖ, γίνεται, μέ τήν πράξη τοῦ Ἰησοῦ, τό «έν Πνεύματι» βάπτισμα. Τόν άνθρωπο πού δέν ξεχωρίζει άνάμεσα στους άμαρτωλούς, τό Πνεῦμα τόν άποκαλύπτει ὡς τόν άναμενόμενο Μεσσία³⁹ ὡς τόν Ἄμνό πού προσφέρθηκε θυσία γιά τήν άμαρτία τοῦ κόσμου⁴⁰, καί ὡς τόν άγαπημένο Υἱό⁴¹. Τόν άποκαλύπτει ὅμως μέ τό δικό του μυστηριώδη τρόπο, χωρίς νά φαίνεται ὅτι ένεργεῖ. Ὁ Υἱός ένεργεῖ καί βαπτίζεται, ὁ Πατέρας μιλάει στόν Υἱό, τό Πνεῦμα ὅμως οὔτε μιλάει οὔτε ένεργεῖ, αλλά βεβαιώνει «τοῦ λόγου τό άσφαλές». Ἡ παρουσία του εἶναι άναγκαία στό διάλογο άνάμεσα στόν Πατέρα καί στόν Υἱό. Ἐν καί άπαραίτητο, τό Πνεῦμα παραμένει άφωνο καί φαινομενικά άδρανές δέν ένώνει τή φωνή του μέ τή φωνή τοῦ Πατέρα, οὔτε κανένα του ἔργο μέ τό ἔργο τοῦ Ἰησοῦ. Τί κάνει λοιπόν; - Πραγματοποιεῖ τή συνάντηση, διαβιβάζει στόν Ἰησοῦ τό λόγο τῆς εὐαρέσκειας, τῆς περηφάνιας καί τῆς άγάπης πού τοῦ άπευθύνεται άπό τόν Πατέρα, καί τόν καθιερώνει στή θέση τοῦ Υἱοῦ. Τό Ἅγιο Πνεῦμα προσκομίζει στόν Πατέρα τήν καθιέρωση τοῦ Χριστοῦ, τίς άπαρχές τῆς θυσίας τοῦ άγαπημένου Υἱοῦ.

2. Ὁ Ἰησοῦς συλληφθεῖς έκ Πνεύματος Ἁγίου

Ἡ παρουσία τοῦ Πνεύματος στόν Ἰησοῦ Χριστό, πού φανερώθηκε μόνο στό βάπτισμα, φθάνει ὡς τίς ἴδιες τίς ρίζες τῆς ύπάρξεώς του. Τό βάπτισμα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δέν εἶναι μιά σκηνή κλήσεως, αλλά ἡ καθιέρωση τοῦ Μεσσία καί ἡ παρουσίαση τοῦ Υἱοῦ άπό τόν Πατέρα, τοῦ Δούλου πού εἶχε στή διάθεσή του, ὅπως τό προανάγγειλαν τά «ιδού» τῶν

³⁹ Λουκᾶ 3,22 = Ψαλμοῦ2,7.

⁴⁰ Ἰωάννου 1,29.

⁴¹ Μάρκου 1, 11.

προφητῶν⁴². Οἱ Κριτές, οἱ προφῆτες, οἱ βασιλεῖς κατακλύζονται μιά μέρα ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα, ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής κατέχεται ἀπό αὐτό τρεῖς μῆνες πρὶν γεννηθεῖ. Στόν Ἰησοῦ, τό Πνεῦμα δέν προσδιορίζει μιά νέα προσωπικότητα, ἀπό τήν πρώτη στιγμή κατοικεῖ μέσα του καί τοῦ δίνει τήν ὕπαρξη, ἀπό τούς κόλπους τῆς μητέρας του καθιστᾷ τόν Ἰησοῦ Υἱό τοῦ Θεοῦ. Τά εὐαγγέλια τῆς παιδικῆς ἡλικίας ὑπογραμμίζουν καί τά δύο αὐτή τήν ἀρχική ἐνέργεια⁴³. Τό εὐαγγέλιο τοῦ Λουκᾶ, ἔτσι ὅπως συγκρίνει τό ἄγγελμα στή Παρθένο Μαρία μέ προηγούμενες ἀγγελίες, δείχνει καθαρά ὅτι αὐτή ἡ ἐνέργεια εἶναι κάτι περισσότερο ἀπό μιά καθιέρωση. Ὁ Σαμψών⁴⁴, ὁ Σαμουήλ⁴⁵ καί ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής⁴⁶ εἶχαν καί οἱ τρεῖς ἀφιερωθεῖ στό Θεό ἀπό τή στιγμή τῆς συλλήψεώς τους, μ' ἓναν τρόπο λιγότερο ἢ περισσότερο ἄμεσο καί ὁλοκληρωμένο. Ἐνῶ ὁ Ἰησοῦς, χωρίς τό ἐνδιάμεσο μιᾶς τελετουργίας, χωρίς τήν ἐπέμβαση κανενός ἀνθρώπου μέ μόνη τήν ἐνέργεια τοῦ Πνεύματος στή Παρθένο Μαρία, εἶναι πιά ὄχι μόνο ἀφιερωμένος στό Θεό, ἀλλά «ἅγιος» ἀπό τήν ἴδια του τήν ὕπαρξη⁴⁷.

3. Ὁ Ἰησοῦς ἐνεργεῖ «ἐν Πνεύματι».

Μέ ὅλη του τή συμπεριφορά ὁ Ἰησοῦς Χριστός ἐκδηλώνει τήν ἐνέργεια τοῦ Πνεύματος μέσα του⁴⁸. «Ἐν Πνεύματι» ἀντιμετωπίζει τό διάβολο⁴⁹ καί λυτρώνει τά θύματά του⁵⁰, φέρνει στούς φτωχοῦς τό χαρμόσυνο ἄγγελμα καί τό Λόγο τοῦ Θεοῦ⁵¹. «Ἐν Πνεύματι» ἐπικοινωνεῖ μέ

⁴² Ἡσαΐου 42,1· 52,13.

⁴³ Ματθαίου 1,20· Λουκᾶ 1,35.

⁴⁴ Κριτῶν 13,5.

⁴⁵ Ἄ Βασιλειῶν 1,11.

⁴⁶ Λουκᾶ 1,15.

⁴⁷ Λουκᾶ 1,35.

⁴⁸ Λουκᾶ 4,14.

⁴⁹ Ματθαίου 4,1.

⁵⁰ Ματθαίου 12,28.

⁵¹ Λουκᾶ 4,18.

τόν Πατέρα⁵². Τά θαύματά του πού κατανικοῦν τό κακό καί τό θάνατο, ἡ δύναμη καί ἡ ἀλήθεια τοῦ λόγου του, ἡ ἄμεση οἰκειότητά του μέ τό Θεό, εἶναι ἡ ἀπόδειξη ὅτι πάνω του «ἀναπαύεται τὸ Πνεῦμα»⁵³ καί ὅτι αὐτός εἶναι ταυτόχρονα ὁ Μεσσίας πού λυτρώνει, ὁ ἀναμενόμενος προφήτης καί ὁ ἀγαπημένος Δοῦλος.

Στούς θεόπνευστους τοῦ Ἰσραήλ, οἱ ἐκδηλώσεις τοῦ Πνεύματος εἶχαν πάντοτε κάτι τό περιστασιακό καί τό πρόσκαιρο, στόν Ἰησοῦ εἶναι μόνιμες. Δέ δέχεται ἀπλῶς τό Λόγο τοῦ Θεοῦ, τόν ἐκφράζει σέ ὅ,τι καί ἂν πεῖ. Δέν περιμένει τήν κατάλληλη στιγμή γιά νά κάνει ἓνα θαῦμα. Τό θαῦμα γεννιέται ἀπό αὐτόν, ὅπως ἀπό ἐμᾶς ἡ πιό ἀπλή πράξη. Δέ δέχεται ἀπλῶς τίς θεῖες ἐκμυστηρεύσεις, ἀλλά ζεῖ πάντα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ σέ πλήρη διαφάνεια. Κανείς ποτέ δέν κατεῖχε τό Πνεῦμα ὅσο ἐκεῖνος, «οὐκ ἐκ μέτρου»⁵⁴.

Κανείς ἐπίσης δέν τό κατεῖχε ὅπως ἐκεῖνος. Οἱ θεόπνευστοι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀκόμη καί τή στιγμή πού ἔχουν πλήρη αὐτοκυριαρχία, νιώθουν κυριευμένοι ἀπό κάποιο δυνατότερό τους. Δέν ὑπάρχει στόν Ἰησοῦ κανένα ἵχνος ἐξαναγκασμοῦ, τίποτα ἀπό ὅ,τι χαρακτηρίζει στή δική μας ἀντίληψη τή θεία ἔμπνευση. Θά ἔλεγε κανείς ὅτι, γιά νά ἐκπληρώσει τά ἔργα τοῦ Θεοῦ ὁ Ἰησοῦς δέ χρειάζεται τό Πνεῦμα. Ὅχι ὅτι θά μπορούσε νά κάνει ποτέ δίχως αὐτό, ὅπως δέν μπορεῖ νά κάνει χωρίς τόν Πατέρα, ἀλλά, ὅπως ὁ Πατέρας «μετ' αὐτοῦ ἐστίν»⁵⁵, ἔτσι καί τό Πνεῦμα δέν μπορεῖ ποτέ νά τοῦ λείψει. Ἡ ἀπουσία στόν Ἰησοῦ τῶν συνηθισμένων ἀπηχήσεων τοῦ Πνεύματος εἶναι σημεῖο τῆς θεότητάς του. Δέν αἰσθάνεται τό Πνεῦμα σάν

⁵² Λουκᾶ 10,21.

⁵³ Ἡσαΐου 61,1.

⁵⁴ Ἰωάννου 3,34.

⁵⁵ Ἰωάννου 8,29.

μιά δύναμη πού θά τόν κατέκλυζε από έξω, αλλά σάν κάτι δικό του. Τό Πνεῦμα τοῦ ἀνήκει, εἶναι τό δικό του τό Πνεῦμα⁵⁶.

II. Ο ΙΗΣΟΥΣ ΥΠΟΣΧΕΤΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ

Μολονότι εἶναι πλήρης Πνεύματος καί δέν ἐνεργεῖ παρά μόνο δι' αὐτοῦ, ὁ Ἰησοῦς δέ μιλάει ποτέ γι' αὐτό. Τό φανερώνει σέ ὅλα του τά ἔργα, δέν μπορεῖ ὅμως νά τό παρουσιάσει ξεχωριστά ἀπό τόν ἑαυτό του, ὅσο ζεῖ ἀνάμεσά μας. Γιά νά διαχυθεῖ καί νά ἀναγνωριστεῖ τό Πνεῦμα, πρέπει νά ἀποσυρθεῖ ὁ Ἰησοῦς⁵⁷. Τότε θά ἀναγνωρίσουν οἱ ἄνθρωποι τί εἶναι τό Πνεῦμα καί ὅτι ἀποστέλλεται ἀπό αὐτόν. Γι' αὐτό ὁ Ἰησοῦς δέ μιλάει στούς δικούς του γιά τό Πνεῦμα παρά μόνο ὅταν χωρίζεται ὡς αἰσθητή παρουσία ἀπό αὐτούς προσωρινά⁵⁸ ἢ γιά πάντα⁵⁹.

Στούς Συνοπτικούς (Ματθαῖο, Μάρκο καί Λουκᾶ), τό Πνεῦμα φαίνεται ὅτι δέ θά πρέπει νά ἐκδηλώνεται παρά μόνο σέ σοβαρές περιπτώσεις, στό μέσο θριαμβευτῶν ἀντιπάλων, μπροστά στά δικαστήρια⁶⁰. Ἀλλά οἱ ἐκμυστηρεύσεις τοῦ Ἰησοῦ στό λόγο του μετά τό Μυστικό Δεῖπνο εἶναι πιό συγκεκριμένες. Ἡ ἐχθρότητα τοῦ κόσμου πρὸς τόν Ἰησοῦ δέν εἶναι τυχαία, καί, μολονότι δέν ἐκδηλώνεται καθημερινά μέ βίαιους διωγμούς, οἱ μαθητές ὥστόσο θά αἰσθάνονται καθημερινά νά βαραίνει ἡ ἀπειλή της πάνω τους⁶¹, γι' αὐτό καί καθημερινά τό Πνεῦμα θά εἶναι μαζί τους⁶². Ὅπως

⁵⁶ Βλ. Ἰωάννου 16,14 ἐξ.

⁵⁷ Ἰωάννου 7,39· 16,7.

⁵⁸ Ματθαίου 10,20.

⁵⁹ Ἰωάννου 14,16 ἐξ· 16,13 ἐξ.

⁶⁰ Μάρκου 13,11.

⁶¹ Ἰωάννου 15,18-21.

⁶² Ἰωάννου 14,16 ἐξ.

ὁ Ἰησοῦς ὁμολόγησε τὸν Πατέρα του μὲ ὅλη του τὴ ζωὴ⁶³, ἔτσι καὶ οἱ μαθητὲς θὰ πρέπει νὰ δώσουν μαρτυρία γιὰ τὸν Κύριο⁶⁴. Ὅσο ὁ Ἰησοῦς ζοῦσε κοντά τους, δὲν εἶχαν νὰ φοβηθοῦν τίποτα, ἦταν ὁ Παράκλητός τους, πάντα κοντά τους γιὰ νὰ τοὺς ὑπερασπιστεῖ καὶ νὰ τοὺς βγάλει ἀπὸ τίς δύσκολες περιστάσεις⁶⁵. Ὄταν ἐκεῖνος φύγει, τὸ Πνεῦμα θὰ πάρει τὴ θέση του γιὰ νὰ εἶναι ὁ Παράκλητός τους⁶⁶. Διακρίνεται ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ, δέ θὰ μιλήσει ὅμως στό δικό του τό ὄνομα, ἀλλά πάντα στό ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τὸν ὁποῖον εἶναι ἀχώριστο καὶ τὸν ὁποῖο θὰ «δοξάσει»⁶⁷. Τὸ Πνεῦμα θὰ ἐπαναφέρει τοὺς μαθητὲς στὰ ἔργα καὶ στὰ λόγια τοῦ Κυρίου καὶ θὰ τοὺς δώσει τὴν ἰκανότητα νὰ τὰ καταλάβουν⁶⁸, θὰ τοὺς δώσει τὴ δύναμη νὰ ἀντιμετωπίσουν τὸν κόσμον στό ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ, νὰ ἀνακαλύψουν τὴ σημασία τοῦ θανάτου του καὶ νὰ δώσουν μαρτυρία γιὰ τὸ θεῖο μυστήριον ποὺ ἐκπληρώθηκε στό σκάνδαλο τοῦ Σταυροῦ, δηλ. τὴν καταδίκη τῆς ἁμαρτίας, τὴν ἥττα τοῦ Σατανᾶ, τὸ θρίαμβο τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ⁶⁹.

III. Ο ΙΗΣΟΥΣ ΔΙΑΘΕΤΕΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ

Νεκρὸς καὶ ἀναστημένος, ὁ Ἰησοῦς δωρίζει στὴν Ἐκκλησίαν τὸ Πνεῦμα του. Ἕνας ἄνθρωπος ποὺ πεθαίνει, ὅσο μεγάλο κι ἂν ὑπῆρξε τὸ πνεῦμα του, ὅσο βαθιά κι ἂν παραμένει ἡ ἐπίδρασή του, εἶναι ὡστόσο καταδικασμένος νὰ περάσει στό παρελθόν. Τὸ ἔργο του μπορεῖ νὰ ἐπιζήσει, ἀλλά δὲν τοῦ ἀνήκει πιά, δὲν μπορεῖ νὰ κάνει τίποτε γι' αὐτό καὶ πρέπει νὰ τὸ

⁶³ Ἰωάννου 3,41· 8,50· 12,49.

⁶⁴ Μάρκου 13,9· Ἰωάννου 15,27.

⁶⁵ Ἰωάννου 17,12.

⁶⁶ Ἰωάννου 14,16· 16,7.

⁶⁷ Ἰωάννου 16,13 ἐξ.

⁶⁸ Ἰωάννου 14,26.

⁶⁹ Ἰωάννου 16,8-11.

έγκαταλείψει στό έλεος τῶν μεταπτώσεων τῶν ἀνθρώπων. Ἀντίθετα, ὅταν πεθαίνει ὁ Ἰησοῦς καί «*παραδίδει τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ*» στό Θεό, τό «*μεταδίδει*» συνάμα στήν Ἐκκλησία του⁷⁰. Ὡς τό θάνατό του, τό Πνεῦμα φαινόταν νά περιορίζεται στά κανονικά πλαίσια τῆς ἀνθρώπινης ἀτομικότητάς του καί τῆς ἀκτίνας δράσεώς του. Τώρα πού ὁ Υἱός τοῦ ἀνθρώπου ὑψώθηκε στά δεξιὰ τοῦ Πατέρα ἐν δόξῃ⁷¹, συνάζει τή λυτρωμένη ἀνθρωπότητα⁷² καί σκορπίζει πάνω της τό Πνεῦμα⁷³.

IV. Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΔΕΧΕΤΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ

Ἡ Ἐκκλησία, ὡς νέα δημιουργία, δέν μπορεῖ παρά νά γεννηθεῖ ἀπό τό Πνεῦμα, ἀπό τό ὁποῖο γεννιέται ὅ,τι προέρχεται ἀπό τό Θεό⁷⁴. Τό βιβλίο τῶν Πράξεων εἶναι σάν ἓνα «*εὐαγγέλιο τοῦ Πνεύματος*».

Στό βιβλίο αὐτό, ἡ δράση τοῦ Πνεύματος ἔχει τά δύο χαρακτηριστικά πού ἐπισημαίνονται ἤδη ἀπό τήν Παλαιά Διαθήκη. Ἀπό τή μιά, θαύματα καί καταπληκτικές πράξεις: θεόπνευστοι κυριευμένοι ἀπό θεία μανία⁷⁵, ἄρρωστοι καί δαιμονισμένοι λυτρωμένοι⁷⁶, ἥρωικό θάρρος τῶν μαθητῶν⁷⁷. Ἀπό τήν ἄλλη, αὐτά τά θαύματα, σημεῖα τῆς ὀριστικῆς σωτηρίας, βεβαιώνουν ὅτι ἡ μεταστροφή εἶναι δυνατή, ὅτι τά ἁμαρτήματα συγχωροῦνται, ὅτι ἦρθε ἡ στιγμή πού, μέσα στήν Ἐκκλησία, ὁ Θεός διαχύνει τό Πνεῦμα του⁷⁸.

⁷⁰ Ἰωάννου 19,30.

⁷¹ Ἰωάννου 12,23.

⁷² Ἰωάννου 12,32.

⁷³ Ἰωάννου 7,39· 20,22 ἐξ· Πράξεων 2,33.

⁷⁴ Ἰωάννου 3,5 ἐξ.

⁷⁵ Πράξεων 2,4.6.11.

⁷⁶ Πράξεων 3,7· 5,12.15...

⁷⁷ Πράξεων 4,13.31· 5,20· 10,20.

⁷⁸ Πράξεων 2,38· 3,26· 4,12· 5,32· 10,43.

Αυτό τό Πνεῦμα εἶναι τό Πνεῦμα τοῦ Ἰησοῦ: χάρη ὃ αὐτό ἐπαναλαμβάνονται οἱ πράξεις τοῦ Ἰησοῦ, κηρύσσεται ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ⁷⁹, ξαναλέγεται ἡ προσευχή τοῦ Ἰησοῦ⁸⁰ διαιωνίζεται στόν τεμαχισμό τοῦ ἄρτου ἡ εὐχαριστία τοῦ Ἰησοῦ. Τό Πνεῦμα διατηρεῖ ἀνάμεσα στούς ἀδελφούς τήν ἐνότητα⁸¹ πού συγκέντρωνε τούς μαθητές γύρω ἀπό τόν Ἰησοῦ. Ἀδύνατο νά φανταστοῦμε ὅτι οἱ μαθητές θά μπορούσαν νά διατηρήσουν τίς συνήθειες πού εἶχαν ἀποκτήσει κοντά του, ὅτι θά εἶχαν πάρει τήν ἀμετάκλητη ἀπόφαση νά ξαναζήσουν τή ζωή του. Ὅταν ζοῦσε μαζί τους, χρειάστηκε ὅλη ἡ δύναμη τῆς προσωπικότητάς του γιά νά τούς κρατήσει κοντά του. Τώρα πού οἱ μαθητές του δέν τόν βλέπουν πιά, καί μολονότι γνωρίζουν ἀπό τό παράδειγμά του σέ τί κινδύνους ἐκτίθενται, ἀκολουθοῦν αὐθόρμητα τά ἴχνη του: ἔχουν δεχτεῖ τό Πνεῦμα τοῦ Ἰησοῦ.

Τό Ἅγιο Πνεῦμα εἶναι ἡ δύναμη πού ἀποστέλνει τήν ἀρτιγέννητη Ἐκκλησία «ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς»⁸², ἄλλοτε κατακτᾷ ἀπευθείας εἰδωλολάτρες⁸³, ἀποδεικνύοντας ἔτσι ὅτι «ἐξεχύθη ἐπὶ πᾶσαν σάρκα»⁸⁴, ἄλλοτε πάλι στέλνει σέ ἀποστολή αὐτούς πού ἐπιλέγει, τόν Φίλιππο⁸⁵, τόν Πέτρο⁸⁶, τόν Παῦλο καί τόν Βαρνάβα⁸⁷. Δέ βρίσκεται ὁμως μόνο στό ξεκίνημα: συνοδεύει καί καθοδηγεῖ τίς πράξεις τῶν Ἀποστόλων⁸⁸, δίνει στίς ἀποφάσεις τους τή δική του ἐξουσία⁸⁹. Ἄν ὁ Λόγος «αὐξάνει καί

⁷⁹ Πράξεων 4,30· 5,42· 6,7· 9,20· 18,5· 19,10.20.

⁸⁰ Πράξ 7,59 ἐξ.= Λουκᾶ 23.34.46· Πράξεων 21,14=Λουκᾶ 22,42.

⁸¹ Πράξ 2,42· 4,32.

⁸² Πράξεων 1,8.

⁸³ Πράξεων 10,44.

⁸⁴ Πράξεων 2,17.

⁸⁵ Πράξεων 8,26.29 ἐξ.

⁸⁶ Πράξ. 10,20.

⁸⁷ Πράξεων 13,2.4.

⁸⁸ Πράξεων 16,6 ἐξ.

⁸⁹ Πράξεων 15,28.

πληθύνεται»⁹⁰, ή έσωτερική πηγή αυτής της όρμής μέσα στή χαρά είναι τό Πνεῦμα⁹¹.

V. Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΣΤΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΠΑΥΛΟ

1. Τό Πνεῦμα, δόξα τοῦ Χριστοῦ μέσα μας.

«Ὁ ἐγείρας Χριστόν ἐκ νεκρῶν»⁹² μέ τή δύναμη τοῦ Πνεύματος τῆς «ἀγιωσύνης»⁹³ καί ἐκεῖνος πού τόν ἔκανε «πνεῦμα ζωοποιοῦν»⁹⁴, κατέστησε συνάμα τό Πνεῦμα «δόξαν» τοῦ ἀναστημένου Κυρίου⁹⁵. Ἡ δωρεά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι ή παρουσία μέσα μας τῆς δόξας τοῦ Κυρίου, πού μᾶς μεταμορφώνει σύμφωνα μέ τήν εἰκόνα του. Γι' αυτό ὁ Παῦλος δέ χωρίζει τό Χριστό ἀπό τό Πνεῦμα, τή «ζωή ἐν Χριστῷ» ἀπό τή ζωή «ἐν Πνεύματι». «Ζῆ ἐν ἐμοὶ Χριστός»⁹⁶, ἀλλά καί τό Πνεῦμα⁹⁷. Ἡ ὕπαρξη «ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ»⁹⁸ εἶναι ζωή «κατά πνεῦμα»⁹⁹.

2. Τά σημεῖα τοῦ Πνεύματος.

Ἡ ζωή «ἐν Πνεύματι» δέν εἶναι ἀκόμα ἄμεση διαίσθηση τοῦ Πνεύματος, εἶναι μιά ζωή μέσα στήν πίστη. Εἶναι ὅμως μιά πραγματική ἐμπειρία καί μιά συγκεκριμένη βεβαιότητα, γιατί εἶναι, διά μέσου τῶν

⁹⁰ Πράξεων 6,7·12,24.

⁹¹ Πράξεων 13,52.

⁹² Ρωμαίους 8,11.

⁹³ Ρωμαίους 1,4.

⁹⁴ Ἀ Κορινθίους 15,45.

⁹⁵ Β Κορινθίους 3, 18.

⁹⁶ Γαλάτας 2,20.

⁹⁷ Ρωμαίους 8,2.10

⁹⁸ Ρωμαίους 8,1.

⁹⁹ Ρωμαίους 8,5...

σημείων ή έμπειρία μιᾶς παρουσίας. Τά σημεία αυτά ἔχουν ἀφάνταστη ποικιλία. Όλα ὅμως, ἀπό τά σχετικῶς ἐξωτερικά χαρίσματα, ὅπως τό χάρισμα τῶν γλωσσῶν ἢ τῆς θεραπείας¹⁰⁰ ὡς τά «κρείττονα χαρίσματα»¹⁰¹, ὅπως τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδας καί τῆς ἀγάπης, εἶναι στήν ὑπηρεσία τοῦ Εὐαγγελίου τό ὁποῖο ὁμολογοῦν¹⁰² καί τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ τό ὁποῖο οἰκοδομοῦν¹⁰³.

Όλα ἐπίσης ἀφήνουν νά φανεῖ, μέσα ἀπό τίς πράξεις καί τίς καταστάσεις τοῦ ἀνθρώπου, μέσα ἀπό τά «ὑπὸ τοῦ Θεοῦ χαρισθέντα ἡμῖν»¹⁰⁴, μιᾶ προσωπική παρουσία, κάποιος πού «ἐνοικεῖ»¹⁰⁵ μέσα μας, πού «συμμαρτυρεῖ»¹⁰⁶, πού «ὑπερεντυγχάνει»¹⁰⁷, πού «συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν»¹⁰⁸ καί «εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν κράζει»¹⁰⁹.

3. Τό Πνεῦμα, πηγή τῆς νέας ζωῆς.

Μέσα ἀπό ποικίλες μορφές, ἡ έμπειρία τοῦ Πνεύματος παραμένει στό βάθος πάντα ἡ ἴδια: μιᾶ ὕπαρξη καταδικασμένη καί ἤδη σημαδεμένη ἀπό τό θάνατο τῇ διαδέχεται ἡ ζωή, τό Νόμο, πού μᾶς κρατοῦσε φυλακισμένους στό ἀπαρχαιωμένο γράμμα, τόν ἀντικαθιστᾷ ἡ «καινότης Πνεύματος»¹¹⁰, τήν κατάρα τοῦ Νόμου, ἡ εὐλογία τοῦ Ἀβραάμ «ἐν Πνεύματι» τῆς ἐπαγγελίας¹¹¹. Τῇ Διαθήκῃ τοῦ γράμματος πού θανατώνει τῇ διαδέχεται ἡ Διαθήκη τοῦ

¹⁰⁰ Ἀ Κορινθίους 12,28 ἐξ· 14,12.

¹⁰¹ Ἀ Κορινθίους 12,31.

¹⁰² Ἀ Θεσσαλονικεῖς 1,5 ἐξ· Ἀ Κορινθίους 1,5 ἐξ.

¹⁰³ Ἀ Κορινθίους 12,4-30.

¹⁰⁴ Ἀ Κορινθίους 2,12.

¹⁰⁵ Ρωμαίους 8,11.

¹⁰⁶ Ρωμαίους 8,16.

¹⁰⁷ Ρωμαίους 8,26.

¹⁰⁸ Ρωμαίους 8,16

¹⁰⁹ Γαλάτας 4,6.

¹¹⁰ Ρωμαίους 7,6.

¹¹¹ Γαλάτας 3,13 ἐξ.

Πνεύματος πού ζωογονεῖ¹¹². Τό ἁμάρτημα πού ἐπέβαλλε τό νόμο τῆς σάρκας τό διαδέχεται ὁ νόμος τοῦ Πνεύματος καί τῆς δικαιοσύνης¹¹³. Τά ἔργα τῆς σάρκας τά διαδέχονται οἱ καρποί τοῦ Πνεύματος¹¹⁴. Στή θέση τῆς καταδίκης, πού βάραινε τόν ἁμαρτωλό μέ «*θλίψιν καί στενοχωρίαν*»¹¹⁵ γιά τή θεία ὀργή, ἔρχεται ἡ εἰρήνη καί ἡ χαρά τοῦ Πνεύματος¹¹⁶. Αὐτή ἡ ζωή μᾶς ἔχει δοθεῖ, καί «*ἐν Πνεύματι*» δέ μᾶς λείπει κανένα χάρισμα¹¹⁷, μᾶς ἔχει ὅμως δοθεῖ μέσα στήν πάλη, γιατί, ὁ αὐτό τόν κόσμο, δέν ἔχουμε ἀκόμα παρά τόν «*ἄρραβῶνα*» τοῦ Πνεύματος¹¹⁸ καί τίς «*ἀπαρχές*»¹¹⁹. Τό Πνεῦμα μᾶς καλεῖ στόν ἀγώνα ἐνάντια στή σάρκα. Οἱ προσταγές πού ἐκφράζουν τίς ἀπαιτήσεις του ἀναμειγνύονται διαρκῶς μέ τίς ἐνδείξεις πού βεβαιώνουν τήν παρουσία του: «*εἰ ζῶμεν Πνεύματι, Πνεύματι καί στοιχῶμεν*»¹²⁰ καί τό Πνεῦμα ἅς μεταμορφώνει «*τούς σαρκικούς*», τούς «*νηπίους ἐν Χριστῷ*» σέ «*πνευματικούς*»¹²¹.

4. Τό Πνεῦμα καί ἡ Ἐκκλησία.

Ἡ νέα δημιουργία πού γεννήθηκε ἀπό τό Πνεῦμα εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Ἐκκλησία καί Πνεῦμα εἶναι ἀδιαχώριστα: ἡ ἐμπειρία τοῦ Πνεύματος ἀποκτᾶται στούς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας καί ἀνοίγει τό δρόμο πρὸς τήν κατανόηση τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας. Τά χαρίσματα εἶναι τόσο πιό πολύτιμα, ὅσο πιό ἀποτελεσματικά συμβάλλουν στήν οἰκοδόμηση τῆς

¹¹² Β΄ Κορινθίους 3,6.

¹¹³ Ρωμαίους 7,18.25·8,2.4.

¹¹⁴ Γαλάτας 5,19-23.

¹¹⁵ Ρωμαίους 2,9.

¹¹⁶ Α΄ Θεσσαλονικεῖς 1,6· Γαλάτας 5,22.

¹¹⁷ Α΄ Κορινθίους 1,7.

¹¹⁸ Β΄ Κορινθίους 1.22· 5,5· Ἐφ. 1,14.

¹¹⁹ Ρωμαίους 8,23.

¹²⁰ Γαλάτας 5,25· βλ. 6,9. Ρωμαίους 8,9.13· Ἐφεσίους 4,30.

¹²¹ Α΄ Κορινθίους 3,1.

Ἐκκλησίας¹²² καί στήν καθαγίαση τοῦ Ναοῦ τοῦ Θεοῦ¹²³. Ἀνανεώνοντας ἀδιάκοπα τή δράση καί τίς δωρεές του, τό Πνεῦμα ἐργάζεται σταθερά γιά τήν ἐνότητα τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ¹²⁴. Πνεῦμα κοινωνίας¹²⁵, πού σκορπίζει τό ὑπέρτατο χάρισμα τῆς ἀγάπης στίς καρδιές¹²⁶ καί τίς συγκεντρώνει ὅλες μέσα στήν ἐνότητά του¹²⁷.

5. Τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ.

«Ἐν σῶμα καί ἐν Πνεύμα,.. εἶς Κύριος, εἶς Θεός»¹²⁸. Τό Πνεῦμα ἐνώνει γιατί εἶναι τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, τό Πνεῦμα καθαγιάζει¹²⁹ γιατί εἶναι τό Πνεῦμα τοῦ πανάγιου Θεοῦ. Ὅλη ἡ προσπάθεια τοῦ Πνεύματος εἶναι νά μᾶς ὁδηγήσει στό Θεό, νά μᾶς φέρει σέ ἐπικοινωνία ζωντανή μέ τό Θεό, νά μᾶς εἰσαγάγει στά ἱερά του βάθη καί νά μᾶς ἀποκαλύψει «*νοῦν Κυρίου*»¹³⁰. «Ἐν Πνεύματι» εἶναι πού γνωρίζουμε τό Χριστό καί ὁμολογοῦμε ὅτι «*Κύριος Ἰησοῦς ἐστι*»¹³¹, πού παρακαλοῦμε τό Θεό¹³² καί τόν προσφωνοῦμε μέ τό ὄνομά του: «Ἀββᾶ» ὁ Πατήρ¹³³. Ἀπό τή στιγμή πού ἔχουμε τό Πνεῦμα, τίποτε στόν κόσμο δέν μπορεῖ νά μᾶς ἀφανίσει, γιατί ὁ Θεός δόθηκε σέ μᾶς καί μεῖς ζοῦμε ἐν Αὐτῷ.

Μετά πατρικῶν εὐχῶν.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

¹²² Ἀ Κορινθίους 12,7·14,4...

¹²³ 1 Κορινθίους 3,16· Ἐφεσίους 2,22.

¹²⁴ Ἀ Κορινθίους 12,13.

¹²⁵ Ἐφεσίους 4,3· Φιλιππησίους 2,1.

¹²⁶ Ἀ Κορινθίους 13· Β Κορινθίους 6,6· Γαλάτας 5,22· Ρωμαίους 5,5)

¹²⁷ Ἐφεσίους 4,4.

¹²⁸ Ἐφεσίους 4,4 ἐξ.

¹²⁹ Β Κορινθίους 1,22.

¹³⁰ Ἀ Κορινθίους 2,10 ἐξ.

¹³¹ Ἀ Κορινθίους 12,3.

¹³² Ρωμαίους 8,26.

¹³³ Ρωμαίους 8, 15· Γαλ 4,6.

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ Δανιήλ

